

**Komplex tehetségsegítő programok létrehozása és
működtetése**
ÉReTT
Szakmai fórum
Miskolc
2015.12.07.

KORMOS DÉNES

Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet Regionális Tehetségpont
kormosnet@gmail.com

Új köznevelési környezet

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

1.§(1)

.....

Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozás és a **tehetséggondozás**.

4.§ 13. kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

- a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:
  - aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
  - ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
  - ac) kiemelten **tehetséges** gyermek, tanuló,

kiemelten tehetséges gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és fellelhető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

47. § (11) A tehetséggondozás kereteit a **Nemzeti Tehetség Program** jelöli ki, amelyet a **Nemzeti Tehetség Alap** támogat. A **Nemzeti Tehetség Program és Alap** az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt, jogszabályban foglaltak szerint működik. A **Nemzeti Tehetség Program** elérendő célokat jelölhet ki a köznevelési intézmények számára és tartalmazza a feladatok finanszírozásának módját.

35. A pedagógus kötelességei és jogai

a) nevelő és oktató munkája során gondoskodik a gyermek személyiségének fejlődéséről, **tehetségének** kibontakoztatásáról, ...

c) segítse a **tehetségek felismerését**, kiteljesedését, **nyilvántartsa a tehetséges** tanulókat,

Megalapozás, ráhangolódás

Miért jó, ha van az intézménynek
szakmailag megalapozott tehetségsegítő
programja?

MEGEGYEZÉS A TEHETSÉG MEGHATÁROZÁSÁBAN! VÁLASSZUNK TEHETSÉGMODELLETT! **MIÉRT FONTOS?**

- Egységes szakmai alapok.
- Közös értelmezési keretek, szakmai nyelv.
- A tehetségdiagnosztika szempontrendszerének és módszertanának megalapozása.
- A fejlesztés pedagógiai, pszichológiai szempontjainak és tartalmának megalapozása.
- A hatásvizsgálatok, az értékelés megalapozása.
- A nyitottság, a sokszínűség megőrzése.
- Programfejlesztés.
- Partneri kör bővítése.
- Pályázati eredményesség.

SZAKSZERŰSÉG – NYITOTTSÁG - BIZALOM

Czeizel Endre 4x2 + 1 faktoros sors talentum modellje

adottságok (örökletesség):

- speciális mentális
- általános értelmesség
- kreativitás
- motiváció

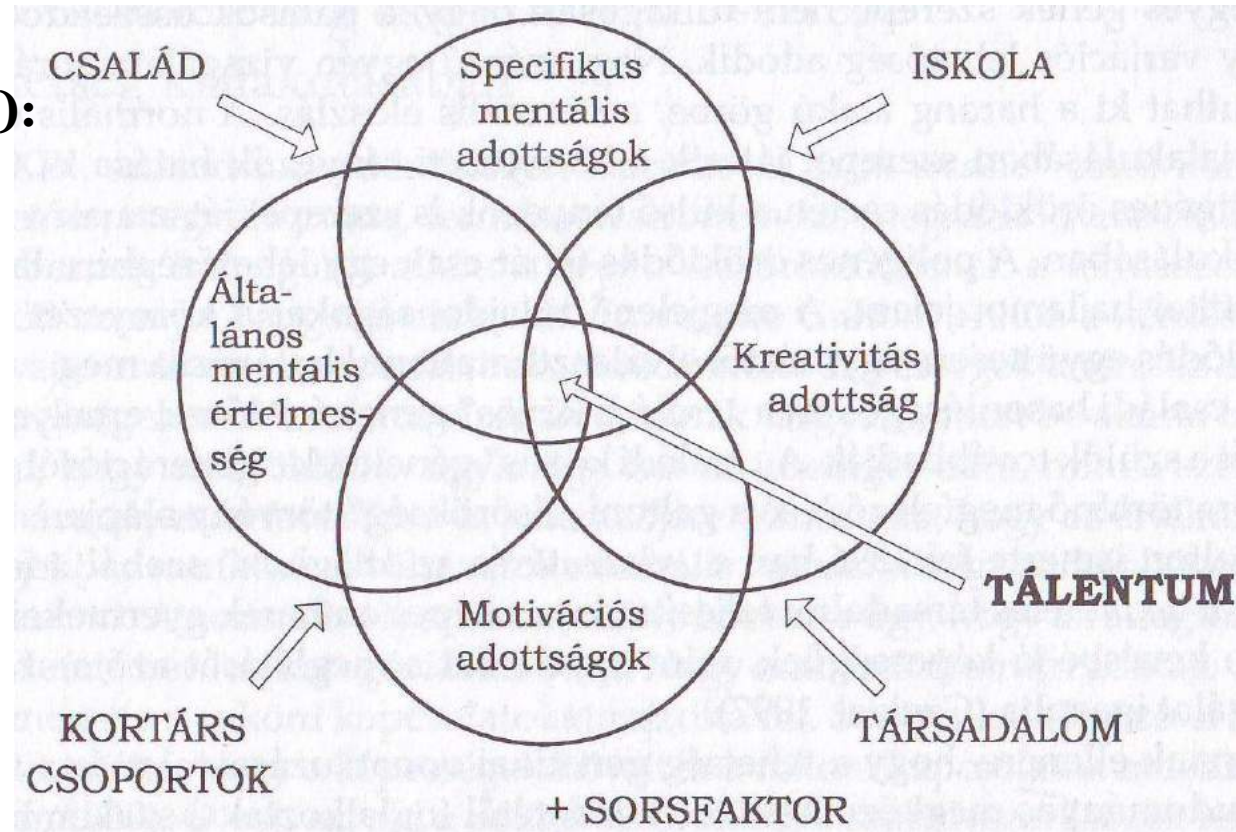
külső hatások:

- család
- Iskola
- munkahely
- kortárs csoport
- társadalom
(elvárás, divat, lehetőség)

+ 1 faktor:

- sorsfaktor (betegségek, devianciák, korai halálozás)

A kivételes tehetség belülről jövő (adottságok), de **megvalósulásának külső feltételei vannak!**

A komplex tehetségfejlesztő program fő célja

- Az elsődleges cél a **tanulók képességeinek feltárása és intenzív fejlesztése** - keresve a hatékony pedagógiai eszközöket. Ebben fontos szempont *az általános intellektuális képességek és a speciális képességek* párhuzamos fejlesztése.
- Ugyanakkor kiemelt része a célkitűzésnek a **személyiségfejlesztés** (pl. motiváció, önismeret, alkalmazkodás, moralitás, viselkedéskultúra stb.) is.

A komplex tehetségfejlesztő programok céljai

1. A tehetséges gyermek erős oldalának fejlesztése.
2. Egy adott tehetséges gyermek (tehetséggel összefüggő) gyenge oldalainak kiegyenlítése.
3. „Megelőzés”, „légkörjavítás”.
4. Olyan területek támogatása, amelyek kiegészítik a direkt tehetségfejlesztést.

A tehetséges gyermek erős oldalának fejlesztése

- Ezen belül azokat a szempontokat veszik figyelembe, amelyek tipikusan a **különleges adottságokat** fejezik ki: a képességek valamely területén (pl. matematika, fizika, zene, sport, szakmával ,hivatással összefüggő,művészetek stb.) biztosítják az intenzív, gyors elmélyülést és előrehaladást.
- A tehetséggondozásnak mind a szószólói, mind az ellenzői gyakran ezt a formát tekintik **a tehetséggondozás egyedüli lehetőségének**.
- Az alkalmazott eljárások az intellektuális szférában - akkor is, ha nem valamelyik iskolában élnek vele - **döntően oktatási – képzési jellegűek**.

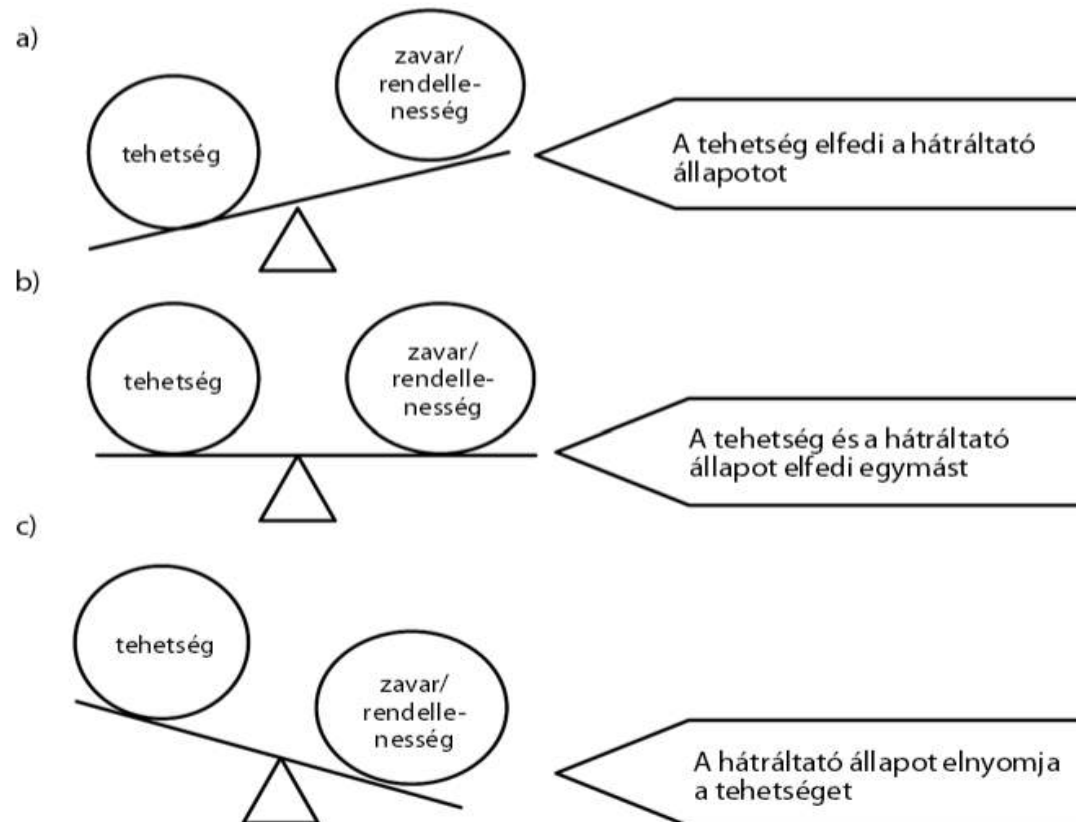
A tehetséges gyermek (tehetséggel összefüggő) gyenge oldalainak fejlesztése

- Tehetséggel összefüggő gyenge oldalon „**hiányosságot**” kell **értenünk**, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik vagy éppenséggel megakadályozzák.
- A gyenge oldalak – általános intellektuális tehetség esetében – valamiféle **kiegyensúlyozatlan tehetségprofilban** nyilvánulnak meg:
  - például egy intelligenciatesztnél az egész teszt gyenge eredménye *egy részteszt* következménye;
  - vagy az iskolában összességében kiemelkedő teljesítmény mellett *egyetlen tantárgyban* súlyos hiányok mutatkoznak;
  - problémák adódhatnak a *tanulási és munkamódszerek*, a *motiváció* a *viselkedés* területén is.
- A gyenge oldalakat diagnosztizálni kell, ezeknek olyan sok fajtája fordulhat elő, amelyek **mindegyike különböző bánásmódot igényel**.
- Ezek alapján egy program, amely a tehetséggel kapcsolatos gyenge oldalakat akarja megszüntetni, **pszichológiai bázisú** kell, hogy legyen, és legtöbbször **egyedi segítségnyújtásban** nyilvánul meg.

KÉTSZERESEN KIVÉTELESEK

„Egy vagy több területen (akadémikus, intellektuális képességek, kreativitás, vezetői képességek, vizuális- vagy előadóművészetek) tehetségesként azonosított tanulók, akiknél egy vagy több diagnosztizálható (de nem feltétlenül diagnosztizált) állapot, úgymint tanulási zavar, a lelki egészség problémája, neurológiai rendellenesség, fizikai hátrány; vagy a kronológiai és a mentális életkor eltéréséből fakadó aszinkronia is fennáll, mely gátolhatja az életben való boldogulást/előrehaladást.”

Luna és munkatársai (2010, 4. o.)

Megfelelő légkör teremtése

- Megelőzés, légkörjavítás, foglalkoztatási terápia néven ismert ez a szakirodalomban. A „**megelőzés**” a tehetséges tanulóra irányul, és azt kell megakadályoznia, hogy a kedvét elveszítse, és hogy aszociális magatartásmód fejlődjön ki benne.
- A „**légkörjavítás**” összességében az osztályban uralkodó szituációra vonatkozik, és azt akarja elérni, hogy az átlagot meghaladó tanuló a maga gyors és többnyire helyes válaszaival ne hogy elbátortalanítsa a többieket, vagy eredeti, nem konform magatartása miatt hátrányai legyenek.

Kiegészítő tevékenységek

- Olyan területek támogatása, amelyek **közvetlenül semmit sem nyújtanak** a gyermek tehetségének fejlesztésével kapcsolatban. **Feladatuk: feltöltődés biztosítása. Lehetőség: az egyéni személyiségjegyek megfigyelése.**
  - Például: az intellektuális képességekkel rendelkező gyermekeket festészetben, táncban vagy sportban „támogatják”. **E nélkül nincs hatékony tehetséggondozás!**
- A komplex programokban **ezekről is gondoskodni kell!**

A tehetségdiagnosztika fő területei, módszerei

A tehetségdiagnosztika fő területei

```
graph TD; A[A tehetségdiagnosztika fő területei] --> B[tehetségazonosítás]; A --> C[beválogatás]; A --> D[hatásvizsgálat]; B --- B_desc[annak megállapítása, hogy az általunk alkalmazott (másoktól átvett vagy saját magunk által kidolgozott) tehetségkonceptió kritériumainak megfelelnek-e a vizsgálati személyek.]; C --- C_desc[: annak megállapítása, hogy az általunk alkalmazott (másoktól átvett vagy saját magunk által kidolgozott) tehetségkonceptió kritériumainak, valamint egy adott tehetséggondozó program kritériumainak megfelelnek-e a vizsgálati személyek]; D --- D_desc[azt vizsgáljuk, hogy egy adott tehetséggondozó programnak van-e minél objektívebb módon bizonyítható fejlesztőhatása, vagy sem.];
```

tehetségazonosítás

annak megállapítása, hogy az általunk alkalmazott (másoktól átvett vagy saját magunk által kidolgozott) tehetségkonceptió kritériumainak megfelelnek-e a vizsgálati személyek.

beválogatás

: annak megállapítása, hogy az általunk alkalmazott (másoktól átvett vagy saját magunk által kidolgozott) tehetségkonceptió kritériumainak, valamint egy adott tehetséggondozó program kritériumainak megfelelnek-e a vizsgálati személyek

hatásvizsgálat

azt vizsgáljuk, hogy egy adott tehetséggondozó programnak van-e minél objektívebb módon bizonyítható fejlesztőhatása, vagy sem.

A tanulók kiválasztása, azonosítása

- Iskolai és egyéb információk gyűjtése.
- Pedagógusok megfigyelései (*megfigyelési szempontok rögzítése*).
- Szaktanári osztályfőnöki jellemzések.
- A fontos tantárgyakban nyújtott középiskolai teljesítmények.
- Társak véleménye.
- Az egyes szakterületeken nyújtott tanulói teljesítmények.
- Felvételin nyújtott teljesítmények.
- Méréseken nyújtott kiváló teljesítmény.
- A tanuló egyéni érdeklődési körének feltérképezése.
- Érdeklődés, tanulói motiváció.

Koordinálója: osztályfőnök, a tehetségkoordinátor

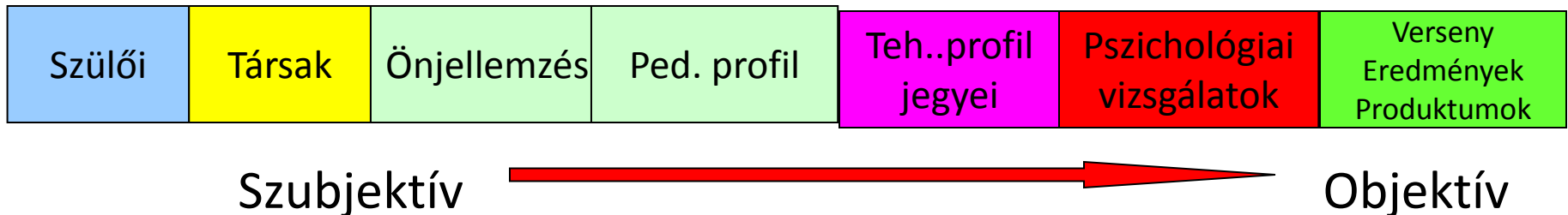
Tehetségazonosítás - diagnosztika

Több lépésből álló vizsgálat, célja:

a potenciális (gifted= tehetségígéret) és/vagy kibontakozott tehetségek (talented) megtalálása.

Módszerei egy szubjektív-objektív dimenzió mentén sorba rendezve:

Vizsgáló módszerek

A tehetséggondozó programok készítésének módszertana

1. A tehetséggondozási terület meghatározása
(tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség-
tanácsadás, stb.)
2. A programtervezés területi, szervezeti szintje (intézmény
szervezet, térség, tehetségesek meghatározott csoportja)
3. Helyzetelemzés elkészítése
(hol tartunk most ,milyen eredményeink,hagyományaink
vannak, mire lehet építeni,milyen szükségletek indokolják a
program megszervezését)
4. A tehetséggondozó program céljának meghatározása
(tehetségfogalom amelyre épül a program, pedagógiai és
pszichológiai alapelvek, stb.)
5. A tehetséggondozó programba történő beválogatás
(tartalmi szempontjai, módszerei, komplexitása és ezek
összhangja a céllal, a válogatást végző kompetenciája, stb.)

6. A tehetséggondozásban alkalmazott tevékenységi formák (gazdagítás, gyorsítás, differenciálás, komplex fejlesztés, stb.)
7. A tehetséggondozó programban alkalmazott tevékenységi formák feltételei (szervezeti keretek, személyi feltételek, tárgyi feltételek)
8. A célok elérését mutató indikátorok meghatározása
9. A program megvalósítása során alkalmazott mérések
10. A program eredménye(i)nek mérése

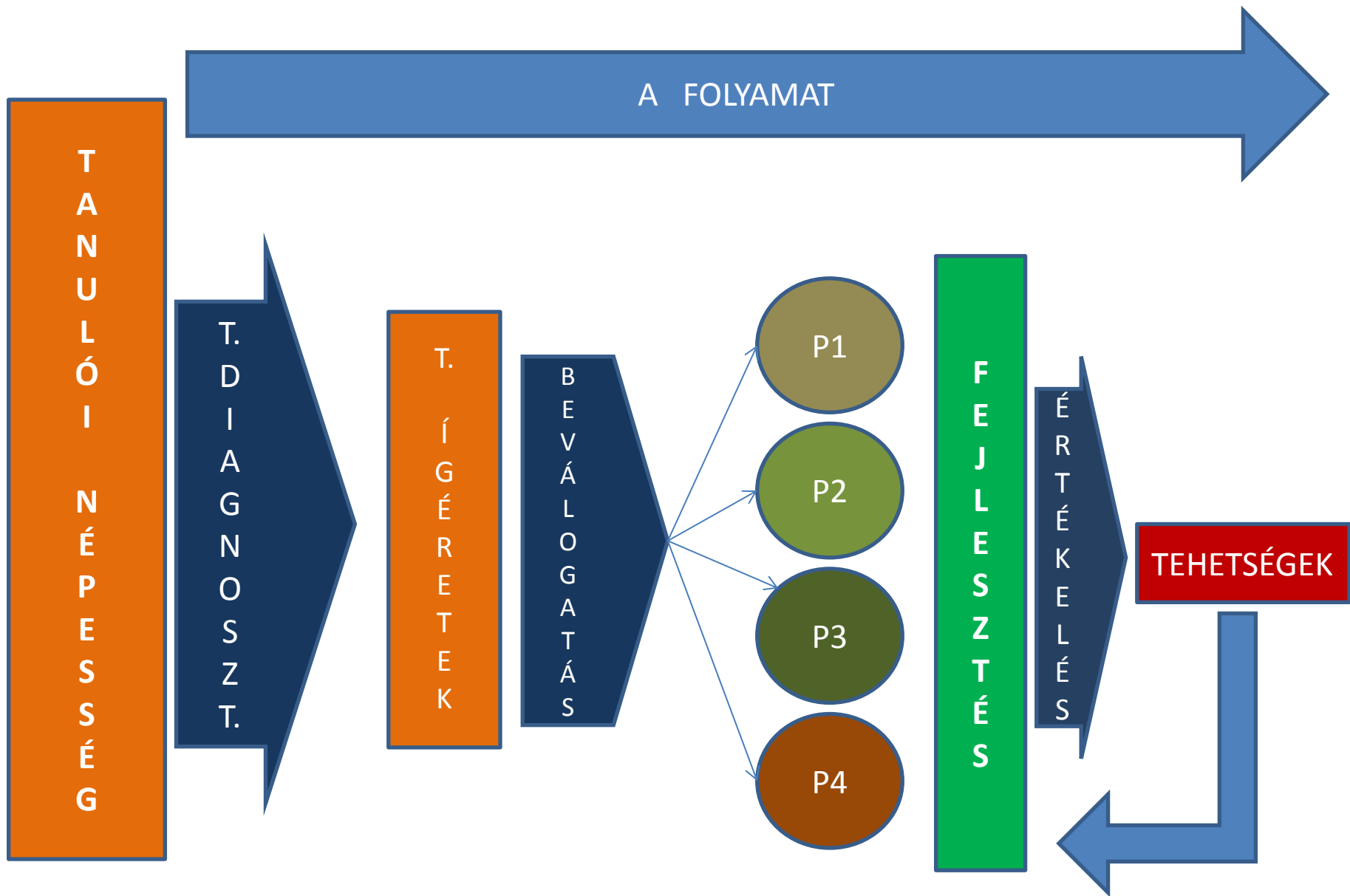
Tehetséggondozás

A tehetséggondozás útjai:

- **gyorsítás, lépetetés** (egy tanév alatt több tanév anyagát végzik el)
- **elkülönítés, szegregáció** (a tehetségesek külön osztályban tanulnak)
- **gazdagítás, dúsítás** (a tanulás bizonyos idejében differenciált, különleges tehetséggondozásban részesülnek az iskolában vagy az iskolán kívüli tehetséggondozó intézményekben, központokban).

Jelenlegi megoldások hazánkban

- gyorsítás,
- elkülönítés,
- dúsítás,
- speciális tehetséggondozó iskolák,
- magántanulóság,
- differenciált foglalkozások az iskolában,
- tanórán kívüli programok,
- iskolán kívüli programok,
- mentori segítség
- egyéni fejlesztési tervek
- tehetséges tanulók közös projektjei
- versenyek,
- ösztöndíjak,
- Arany János Tehetséggondozó Program.

A FOLYAMAT

TANULÓI NÉPSSÉG

T. DIAGNOSZT.

T. ÍGÉRETEK

BEVÁLOGATÁS

P1

P2

P3

P4

FEJLESZTÉS

ÉRTÉKELÉS

TEHETSÉGEK

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

